

Budoucí zdravotnický personál trpí předsudky vůči psychicky nemocným, nová studie to pomáhá měnit

Agresivní, introvertní, zmatení. A také vystrašení, výbušní nebo nepředvídatelní. To jsou vlastnosti, které si studenti středních zdravotnických škol spojují s lidmi s duševním onemocněním. Téměř 34 % respondentů by pak vztahovalo fyzické symptomy, na něž by si duševně nemocný stěžoval – například bolest na hrudi – automaticky k jeho duševnímu onemocnění. Na toto alarmující stereotypní vnímání u lidí, kteří jednou budou pečovat o zdraví pacientů, upozornil projekt Mindset vědců z Národního ústavu duševního zdraví.

Agresivní a nebezpeční? Mýtus

„Při počátečním mapování postojů se ukázalo, že čtvrtina studentů vnímá lidi s duševní nemocí jako agresivní. 42 % považuje lidi s duševním onemocněním za spíše nebezpečné. Zároveň by 45 % dotázaných nikdy nepřiznalo svým přátelům jakékoliv vlastní duševní onemocnění a 60 % by to nepřiznalo kolegům. Budoucí profesionální zdravotníci také v důsledku stereotypního pohledu na problematiku nechtějí pracovat v oblasti duševního zdraví – pouze 15 % zvažuje práci v psychiatrické léčebně,“ říká spoluautorka studie, výzkumnice Miroslava Janoušková.

„Ve společnosti stereotyp o agresivitě bohužel převládá. Lidé s duševní nemocí jsou přitom v drtivé většině obětmi trestných činů, nikoliv jejich pachatelů,“ sděluje Petr Winkler, spoluautor studie. „Drtivou většinu násilných trestných činů a vražd spáchají lidé, kteří nemají žádnou duševní nemoc. Jediná tragédie nicméně dokáže společenské mínění obrátit proti všem lidem, kteří mají nějakou formu duševní nemoci, především proti lidem se schizofrenií,“ dodává Winkler.

Stereotyp může vést k fatálnímu zanedbání péče

Většina lidí s duševním onemocněním je kvůli svému zdravotnímu stavu stigmatizována a má zkušenost s diskriminací. U zdravotnického personálu mohou mít takové stereotypy i závažné dopady. Pokud například obvodní lékař ví, že jeho pacient má diagnostikovanou duševní nemoc, může jeho stav vnímat odlišně a zanedbat jeho péči. V krajním případě může takové zanedbání skončit i smrtí.

Studie probíhala na celkem 21 středních zdravotnických školách, které byly náhodně vybrány ze všech 60 škol tohoto typu. Celkem se do výzkumu zapojilo

přes 500 studentů, všech tří fází výzkumu se zúčastnilo 334 studentů 4. ročníku oboru Zdravotní asistent. Studentům bylo mezi 18 a 22 lety a 93 % tvořily ženy. Projekt Mindset si klade za cíl se škodlivými stereotypy bojovat. Vědci proto pro studenty připravili osvětové materiály – letáky, videospoty a semináře, které zahrnovaly setkání s člověkem s duševním onemocněním. Střední zdravotnické školy mají o intervence velký zájem a projevují velkou ochotu se na změně postojů studentů podílet.

Již první intervence zafungovala

A tyto destigmatizační snahy opravdu přinesly své ovoce: například o 21 % více účastníků po skončení studie souhlasilo s tím, že lidé s duševním onemocněním jsou méně nebezpeční, než si většina lidí myslí. O 20 % více studentů si po skončení výzkumu také myslelo, že lidé s duševním onemocněním mají stejné právo na zaměstnání jako kdokoliv jiný (*na začátku výzkumu toto přesvědčení sdílelo pouhých 45 % studentů*). Největší změna nastala u studentů, kteří absolvovali seminář, kde bylo možné si vyslechnout příběh člověka, který měl osobní zkušenost života se schizofrenií, a popovídat si také s psychiatrem.

„I v zahraničních studiích se ukázalo, že osobní setkání s člověkem s vlastní zkušeností s nemocí má výrazný vliv na postoje k těmto lidem. Takový zážitek napomáhá nabourávat nepříznivé stereotypy tím, že danou osobu ukazuje jako člověka z masa a kostí, který má vlastní život, rodinu, řeší každodenní problémy a navíc se musel vypořádat s velmi nepříznivými situacemi a zdravotními obtížemi“, říká Miroslava Janoušková, spoluautorka studie.

Běh na dlouhou trať

Výsledky také ukazují, že takové intervence mohou změnit nejenom postoje k lidem s duševním onemocněním, ale také ochotu pracovat na odděleních psychiatrie, což bude velmi důležité zejména v kontextu chystané reformy péče o duševní zdraví. Díky ní má vzniknout asi sto komunitních Center duševního zdraví, která zaměstnají profesionály z různých oborů péče o duševní zdraví. Ochota pracovat na psychiatrii je ale velmi malá.

„Je přitom třeba si uvědomit, že zaznamenaná změna postojů nastala po jednorázové intervenci, celoživotní změna je však dlouhodobější záležitost,“ upozorňuje Miroslava Janoušková. Projekt Mindset stále probíhá a na webu mujmindset.cz je možné o celé problematice zjistit více. Ambasadory projektu se stali Lejla Abbásová, Ivan Bartoš a Jan Mühlfeit. Součástí destigmatizačních aktivit je také například přednáška ředitele NUDZ prof. Cyrila Höschla Duše na dlani, která se koná 13. 6. 2016 v 18:30 v kině Světozor.

Kontakt:

PhDr. Petr Winkler

Autor studie, vedoucí výzkumného programu Sociální psychiatrie

Národní ústav duševního zdraví

728 221 883, petr.winkler@nudz.cz

Mgr. et Mgr. Miroslava Janoušková

Autorka studie, výzkumný program Sociální psychiatrie

Národní ústav duševního zdraví

723 227 398, miroslava.janouskova@nudz.cz

Projekt je podpořen z Norských fondů.

